

MAN'YŌSHŪ ŐİİRLERİNİN İNCELENMESİNDE OLUŐUMSAL YAPISALCI YŌNTEMİN İMKANLARI

Esin ESEN¹

Özet

Man'yōshū antolojisi IV.-VIII. yüzyıllar arasındaki yazılı, sözlü geleneğin ürünü şiirleri içeren, en eski Japonca yazılı kaynaktır. Araştırmanın hedefi bugüne kadar pek çok farklı açıdan ele alınmış olan Man'yōshū şiirlerinin incelenmesinde daha önce uygulanmamış bir yöntem ortaya koyarak, bir sanat, edebiyat sosyolojisi kuramı olan oluşumsal yapısalcılığın çözümleme yönteminin bu konudaki imkanlarını incelemektir. Buradan yola çıkarak, araştırmada, antolojinin ilk şiiri, İmparator Yūryaku'nun eseri, oluşumsal yapısalcı yöntem doğrultusunda, anlama, açıklama başlıklarında çözümlenmiştir. Çözümlemeyle eserdeki anlamlı yapılar incelenmiş, eserin dışındaki sosyal yapılarla karşılaştırılmış ve dünya görüşü ortaya konabilmiştir. Sonuç olarak, oluşumsal yapısalcı yöntemin Man'yōshū araştırmaları için bilimsel, bütünlüklü bir bakış açısı sağladığı; metnin tüm edebi özelliklerinin incelenebilmesinin yanında, oluşumsal yapısalcılığa göre toplumun ürünü olarak görülen eserin, metnin çevresindeki yapılar açısından ele almasının önemli bir yaklaşım sunduğu görülmüştür. Çözümlenen şiir özelinde, antolojinin ilk şiiri olarak seçilme sebebi, tespit edilen dünya görüşüne temellendirilerek açıklanabilmiştir. Makaleyle, dünyadaki ve Türkiye'deki Man'yōshū çalışmaları için yeni bir yöntem önerisi getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Japon edebiyatı, oluşumsal yapısalcılık, Man'yōshū, İmparator Yūryaku

THE POSSIBILITIES OF GENETIC STRUCTURALIST METHOD FOR THE ANALYSIS OF MAN'YŌSHŪ POEMS

Abstract

The Man'yōshū anthology, the oldest extant written source of Japanese, contains poems of written/ oral traditions (4th-8th centuries). The aim of this study is to bring a new method for the analysis of Man'yōshū poems by focusing on the possibilities of the analysis method of Genetic Structuralism, a sociology of literature and art. From

¹ Japon Dili ve Edebiyatı Dr. Boğaziçi Üniversitesi Asya Çalışmaları Merkezi Araştırmacı, esinesenacademia@gmail.com

this point of view, anthology's first poem by Emperor Yūryaku, has been analyzed by Genetic Structuralist method (understanding/ explanation phases). The research has revealed the significant structures and the world view in the work which also helped to explain why this work was chosen as the first poem of the anthology. As a result, the method by examining all aspects within the text and social structures around it provides a scientific, integrated approach for Man'yōshū researches. Consequently, this research introduces a new approach for Man'yōshū studies in Turkey and in the world.

Keywords: Japanese literature, genetic structuralism, Man'yōshū, Emperor Yūryaku

Giriş

VIII. yüzyılda derlenmiş olan Man'yōshū antolojisinde, yazı öncesi çağlar da dahil olmak üzere, yaklaşık 400 yıllık zaman dilimine ait şiirler bulunmaktadır. Bunlar sadece hanedan ve soylu sınıfın değil, halkın her kesiminden insanların eserleridir. Ana kıta etkisinin görüldüğü başkent kültürü de, yerel öğelerin ağırlıkta olduğu taşra kültürü de bu şiirlerde yansımaları bulur.

Tüm bu özellikleri nedeniyle, Man'yōshū şiirlerini edebi, dilsel, tarihsel, sosyal, ekonomik, dinsel, siyasal gibi farklı açılardan inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu araştırmaların çoğunluğunda betimleyici özellikteki yaklaşımlar görülmektedir. Man'yōshū şiirlerini bütünlüklü ve bilimsel özellikte bir yaklaşımla incelemek hedeflendiğinde, edebiyat ve içinde yaratıldığı toplumu edebiyat ilişkileri bağlamında ele alan edebiyat sosyolojisinin (Alver, 2004, s.7) bir araç sunacağı öngörülebilir. Aynı hedef doğrultusunda, edebiyat sosyolojisinin kuramlarına ve uygulamalarına odaklanıldığında ise, bu alanda ilk dizgesel çalışma olan oluşumsal yapısalcılık (Tilbe, 2004, s.94) hem kuram hem çözümleme yöntemi olarak bütünlüklü ve bilimsel bir yapı sergilemektedir. Metne içkin yapılar ve metnin çevresindeki dış yapıları incelemeye olanak veren yöntem çok detaylı bir yaklaşım sunmaktadır. Man'yōshū şiirlerinin çözümlemesi söz konusu olduğu için, bu noktada yöntemin şiir incelemesinde kullanılıp kullanılmayacağı sorusu akla gelir. Başlangıçta düşünsel yapıtlar (Atalay, 2007, s.3), romanlar gibi türlere uygulanan yöntem, sonrasında Goldmann'ın kendi çalışmasıyla şiir incelemesinde de kullanılarak (Goldmann, 1980, s.141-156), farklı metin türlerine uygulanabilir olduğu ortaya konmuştur. Dünyada ve Türkiye'de oluşumsal yapısalcı yöntemi şiir çözümlerine uygulayan çalışmalar mevcuttur (Chandra, 2010; Goldmann, 1980, s.141-156; Yeşilyurt, 2016 vd.). Üzerinde durmamız gereken diğer bir nokta yöntemin 1300 yıl kadar önce derlenmiş bir antolojiye uygulanabilirliği konusudur.

Yöntem alandaki mevcut çalışmalarda, XVI., XVII. yüzyıllara ait eserlerin çözümlenmesinde kullanılmıştır, ancak Man'yōshū kadar eski bir eserin incelendiği bir çözümleme İngilizce, Japonca ve Türkçe literatürde yapılan taramalarda tespit edilmemiştir. Ne var ki, çözümleme yönteminin anlatının kaynağına ve edebiyat eserindeki sosyal, siyasal, ekonomik vd. yapılara odaklanması bu sorunun cevabının olumlu olabileceğine işaret eder. Bu çalışmada yapılacak uygulama ile bu konuya dair de sonuçlar elde edilmesi hedeflenmektedir.

Mevcut çalışmalara incelendiğinde, oluşumsal yapısalcı kuram ve yöntemin uygulanmasının, Türkiye'deki çalışmalarda yer aldığı görülmektedir (Asar, 2013; Atalay, 2007; 2016; Atalay ve Er 2013, Ayas, 2006; Evis, 2017; Güzel, 2014; Tiken, 2009; Tilbe, 1999, 2004; Tilbe ve Tekin, 2013, Tilbe ve Tilbe, 2015, 2016; Yeşilyurt, 2016 vd.). Ancak Türkiye'de Japon edebiyatını ya da Man'yōshū şiirlerini (Baykara, 2013, 2015; Erdemir, 2011; Esen, 2013a, 2013b, 2014, 2015 vd.) ele alan çalışmalarda söz konusu kuramı ya da yöntemi kullanan bir çalışma tespit edilememiştir. Japonya'da oluşumsal yapısalcılıktan bahseden az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır (Kataoka, 2001; Suzuki, 1996 vd.). Söz konusu çalışmalar edebiyat çözümlemesi ile ilgili değildir. İngilizce akademik çalışmalarda Japon edebiyatını veya Man'yōshū'yu oluşumsal yapısalcı yöntemle inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın savı, oluşumsal yapısalcı yöntemin Man'yōshū şiirlerinin incelenmesinde önemli imkanlar sağlayacağıdır. Bu savla yola çıkan çalışmada ilk bölümde oluşumsal yapısalcı kuram ve yöntem konu edilmiştir. İkinci bölümde çözümlemeye arka plan sağlama amacıyla antoloji ve dönem ele alınmıştır. Üçüncü bölümde İmparator Yūryaku'nun eseri olan antolojinin ilk şiiri, oluşumsal yapısalcı yöntemle, anlama ve açıklama olarak iki aşamada çözümlenmiş, eserdeki anlamlı yapılar ile dünya görüşüne dair sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmanın hedefi, oluşumsal yapısalcı yöntemin Man'yōshū şiirlerini incelemede sağlayabileceği imkanları ortaya koymak ve alana yeni bir çözümle yöntemi getirmektir.

Oluşumsal Yapısalcılık

Oluşumsal yapısalcılık (Fr. Structuralisme génétique, İng. Genetic structuralism) Lucien Goldmann'ın, Marks, Lukacs ve Piaget'nin görüşlerinden yola çıkarak 50'li ve 70'li yıllarda, (Tilbe, 2004, s.95) oluşturduğu bir sanat ve edebiyat sosyolojisi (Şan, 2004, s.110) kuramıdır. Sanat eserinin kolektif bir bilincin ürünü olduğunu kabul eden (Jadhav, 2014, s.660; Tilbe, 2015, s.188; Yeşilyurt, 2016, s.161) kuramın temel hipotezi, sanat eserindeki

evrenin yapılarının, belirli sosyal grupların zihinsel yapılarıyla benzer olduğu görüşüdür (Goldmann, 2005, s.77; James, 1974, s.3).

Bu temel üzerinde oluşturulan oluşumsal yapısalcı çözümleme yöntemi beşeri bilimlere ve özellikle de edebi eleştiriye uygulanır (Goldmann, 1975, s.156; Goldmann, 2005, s.73). Oluşumsal yapısalcı çözümleme, metne içkin ve metnin çevresinde bulunan yapılara odaklanarak, eseri çok detaylı olarak incelemeye olanak veren bütünlüklü ve farklı metin türlerine uygulanabilir bir yöntem sağlar. Yöntem iki aşamadan oluşur: Anlama (İçkin Çözümleme) ve Açıklama (Aşkın Çözümleme) aşamaları. “Anlama, kültürel yaratıyı yapısal olarak değerlendirme; açıklama ise o yapının sosyal yaşamdaki işlevi ve o sosyal yapıyı bünyesinde barındırması evresidir (Yeşilyurt, 2016, s.160)”. Bu iki yapı tek bir zihinsel süreçtir (Goldmann, 2005, s.81). “Bu süreçler karşılıklı olarak birbirini tamamlayarak anlaşılır ve açıklanır (Tilbe, 2004, s.100).” Şimdi sırasıyla bu iki aşamaya odaklanalım:

Anlama Aşaması (İçkin Çözümleme): Bu aşamada inceleme metne dönük olarak yapılır ve edebi metin yapısal olarak ele alınarak (Tiken, 2009, s.46; Tilbe, 2004, s.99; Tilbe ve Tilbe, 2015, s.193; Yeşilyurt, 2016, s.162) esere içkin anlamlı yapılar incelenir (Tilbe, 2004, s.99; Tilbe ve Tilbe, 2015, s.193). Bu aşamada, diyalektik yöntemle ters düşmediği sürece bütün edebiyat inceleme yöntemlerinden yararlanılabilmesi (Tilbe, 2004, s.99), metinleri edebi açıdan tüm detaylarıyla (kişi, zaman, uzam, anlatı,vb.) ele almaya olanak verir. Anlama aşamasında en dikkat edilecek husus, sadece metni incelemek; metin dışı tüm öğeleri ise çözümlemenin dışında tutmak ve rastlantısal olan yapıları ayıklayarak, anlamlı yapıları seçmektir (Tilbe, 2004, s.99).

Açıklama Aşaması (Aşkın Çözümleme): Bu aşamada, bir önceki aşamada tespit edilen “tutarlı yapıları, metin dışı toplumsal, siyasal ve ekonomik bağlanımlara yerleştirerek döneme ilişkin tutarlı ve bütüncül bir dünya görüşüne ulaşmak amaçlanır (Tiken, 2009 46).” Açıklama aşamasında metin dışı öğeler ele alınır ve edebi metni çevreleyen dış yapı ortaya konur. Önceki aşamada tespit edilen metne içkin yapılarla toplumsal yapının gerçeği arasındaki ortaklıklar tespit edilir. Bu aşamada en dikkat edilmesi gereken husus incelenen yapının sınırları içinde kalmak ve dış toplumsal, siyasal olayların incelenmesinde yapıtta ele alınan dönemin sınırlarının ötesine geçmemektir (Tilbe, 2004, s.100).

Sırasıyla yapılan bu iki aşamalı çözümleme sonucu, metindeki anlamlı yapılar tespit edilerek eserdeki dünya görüşüne dair sonuçlara ulaşmak hedeflenir (Tilbe, 2004, s.99).

Man'yōshū ve Dönemi

Man'yōshū Antolojisi, çalışmalarda genellikle en son şiirinin yazıldığı 759 yılına tarihlenir. Ancak antolojinin 700'lerden itibaren 75 yıllık bir süreçte (Shirane 2007, s.62) farklı derleyiciler tarafından derlenip düzenlendiği bilinmektedir. En son şeklini, soylu bir sülaleden gelen ve başkent dışında çeşitli devlet görevleri yürütmüş olan Ōtomo no Yakamochi'nin verdiği kabul edilmektedir (Kojima, 1994, s.388; NGS, 1965, s.xvi; N.K.D., 1986, s.1733).

Antolojide isimleri bilinen 450 kadar şair bulunmaktadır (NGS, 1965, s.xv). Bunun dışında isimleri bilinmeyen şairlerin şiirleri de antolojiye dahil edilmiştir. Sonraki dönemlerde sadece soyluların şiirlerine yer veren antolojilerinden farklı olarak, Man'yōshū'da toplumun farklı sınıflarından çok sayıda şairin şiirleri de yer alır (Keene, 1999, s.91; NGS, 1965, s.VIII; Varley, 2000, s.43).

Antolojinin dili eski Japoncadır. Şiirler ağırlıklı olarak başkent çevresinin dili olan standart Batı eski Japoncası ile yazılmıştır. Ancak bu da, yazıldığı tarihi devre göre değişiklikler gösterir. Bunun dışında Doğu eski Japoncası, Ainu dili izleri ve Çince (*kanbun*) bulunmaktadır. (Vovin, 2009, s.2; 2012, s.1; 10-12 2013, s.13-15; 2015, s.4-5; 13; 2016, s.4-5)

Antolojide şiirin görünüşünü ele alacak olursak, genellikle Çince bir başlık cümlesi ile başlar. Derleyiciler tarafından yazılmış bu cümlede şairin adı, nerede söylendiği gibi pek çok veri yer alabilir. Şiirler 5+7 hecelerin çeşitlemelerinden oluşur. Eski şiirlerin hece sayısı düzensizlik gösterir. Şiir dize şeklinde yazılmaz ve heceler boşluksuz birbirinin devamı olarak tek bir uzun metin oluşturur. Şiirin sonunda yine derleyiciler tarafından yazılmış, Çince son notlar bulunabilir. Bu notlarda şiirle ilgili, yazılma vesilesi, söylendiği zaman, söylenme vesilesi veya başka bir içerik gibi veriler yer alabilir.

Antolojide günümüze ulaşmamış, daha önceki kişisel şiir antolojilerinden alınmış şiirler de yer alır. Japon efsaneleri gibi, antolojinin şiirlerini etkilemiş olan sözlü kültüre ait öğeler de bulunur (NGS., 1965, s.xvii). Japonya'ya ait bu etkilerin yanı sıra, özellikle daha yeni tarihli şiirlerde, Çin kültürü etkisi başta olmak üzere, ana kıta etkisi de yansır (Esen, 2013, s.109-115).

20 ciltten oluşan, 4516 şiirin yer aldığı antolojide şiirler hece sayısı ile *waka* şiir türünde yazılmıştır. Bu şiir türü alt türlere ayrılır. Bunlardan ilki, antolojide 4000'den fazla örneğiyle yer alan, 31 heceden oluşan kısa şiir *tankadır*. 5+7+5+7+7 biçimindedir. Bunu, uzun konuların anlatılmasına olanak veren 5+7 hecelerin çeşitlemelerinde oluşarak 7+7

heceyle biten uzun şiir *chōka* takip eder. Antolojide toplam 265 *chōka* şiiri vardır. Bunlar dışında az sayıda başka şiir türleri de bulunmaktadır.

Man'yōshū'da, sonraki dönem antolojilerindeki bütünlük gösteren kategori sistemi bulunmamaktadır. 3 temel kategori antolojinin bazı şiirlerine uygulanmıştır. Bu kategoriler şunlardır: a)"Çeşitli şiirler" [*zōka*] kategorisi: Resmi-kamusal özellik gösterir, bu kategoride geziler, şölenler, resmi ya da sosyal etkinliklerde söylenen şiirler vardır. Ancak bununla sınırlı değildir. b)"Şiir değiş tokuşu" [*sōmon*] kategorisi: Kadın erkek arasında, aile ya da arkadaşlarla yazışmalarda görülen genellikle kişisel özellikte şiirlerdir. c)"Ağıt" [*banka*]. kategorisi: Genellikle mezarların başında, cenaze töreni sırasında söylenen resmi-kamusal özellikli şiirlerdir, ancak bununla sınırlı değildir. Mesela efsanevi özellikteki ağıtlar da görülmektedir.

İçerik olarak incelendiğinde, mevsim şiirleri, doğa, aşk, ayrılık, hüznün gibi temaların yanında ölüm, yoksulluk, memleket hasreti, hükümrana bağlılık gibi temalar da görülmektedir. Büyüsel amaçla yazılmış şiirler de vardır. Konular çok çeşitlidir, sonraki dönemlerde *waka* şiirine uygun bulunmayan devlet işleri, ekonomi, ticaret, altın bulunması gibi konular da yer almaktadır. Ayrıca hasat törenleri, dini inançlar, yolculuk gibi başka konular da bulunmaktadır.

Antolojinin ait olduğu döneme odaklanıldığında, en eski şiiri 340'lara, en yeni şiiri 759 yılına tarihlendiği için, bu tarihler arasındaki döneme, araştırmacılar Man'yō Dönemi adını verirler. Söz konusu zaman dilimi, üç tarihi dönemden oluşur: Kofun (250-592), Asuka (592-710), Nara (710-784).

Tablo 1

Man'yō Dönemi (340~ - 759)

MAN'YŌ DÖNEMİ						
	250	340~	592	710	759	784
	KOFUN		ASUKA		NARA	
ÇAĞ:	Tarih öncesi		Tarih Çağı		Tarih Çağı	
YAZI	Yok		Çince yazı		Man'yōgana (Japonca)	
İDARİ	Bölgesel <i>Uji</i> kabile yönetimi		Merkezi yönetim İmparatorluk		Merkezi yönetim İmparatorluk	
SOSYAL	Kabileler (sülale) Ana erkil		Soylu sınıfın oluş. Çift erkilli		Soylu sınıfı-halk farkı Çift erkilden ataerkile	
EKOMİK	Tarım ekonomisi- <i>Uji</i>		Tarım ekonomisi (merkezleşme, çabası)		Tarım ekon. <i>Shōen</i> ler	
DİNİ	Shintō İnanışı		Shintō-Budizm Konfüçyüsçülük		Shintō-Budizm Konfüçyüsçülük, vd. Çin kültürü etkisi, yerel	
KÜLTÜREL	Kıta etkisi, yerel		Çin kültür etkisi, yerel		Çin kültürü etkisi, yerel	
ANA KİTA ETKİSİ	Kore, Çin		6 Hanedan, T'ang, Kore		T'ang, İpek Yolu	

Tablo 1'de görüldüğü gibi bu dönemi ve zaman içindeki değişimini, yazı sistemi, idari, sosyal, ekonomik, dini ve kültürel açılardan şu şekilde inceleyebiliriz²: a) Yazının bulunmadığı çağlardan anadilde yazmaya olanak veren yazı sisteminin oluşturulmasına doğru değişim göstermiştir. b) Bölgesel kabile yönetiminden, merkezi yönetim ve İmparatorluğun kurulmasına doğru geçiş olmuştur (De Bary 2001, s.17;40; 89; Hall 1987, s.51, 54; Varley, 2000, s.24; Watanabe 2001, s.50-51). c) Ana erkil yapı zamanla çift erkilli yapıya dönüşmüş, dönem sonunda ataerkil eğilimler görülmüştür (De Bary, 2001, s.64; French 2008, s.71; Sekiguchi 2003, s.28; Tonomura 1999, s.778, 779). d) Başlangıçta adı konmamış yerel inanış Shintō varken sonraki dönemlerde bununla birlikte Çin üzerinden Budizm, Konfüçyüsçülük başta olmak üzere çeşitli inanışlar Japon toplumunda yer edinmiştir (Varley, 2000, s.27). e) Kültürel ve diğer yapılarda yerel özelliklerden, Çin etkisinin görüldüğü özelliklere geçiş olmuşsa da yerel kültür de dönüşerek varlığını sürdürmüştür (Takeuchi 1991, s. 32).

Oluşumsal Yapısalcı Yöntem ile Man'yōshū Şiiri Çözümlemesi Örneği

Bu bölümde, oluşumsal yapısalcı yöntem bir Man'yōshū şiirinin çözümlemesine uygulanarak, çalışmanın hedefi doğrultusunda ele alınacaktır. Çözümleme için örnek olarak antolojinin ilk şiiri olan 1. cildin 1 numaralı eseri [MYS. 1:1] seçilmiştir. Şiir sözlü gelenekle V. yüzyılda söylenmiş, VIII. yüzyılda yazıya geçirilmiştir. Şiirin başında, antolojinin derleyicileri tarafından VIII. yüzyılda eklenmiş Çince bir başlık cümlesi bulunmaktadır. Bu cümleden şairin İmparator Yūryaku olduğu anlaşılmaktadır. Eser, yine derleyiciler tarafından "çeşitli şiirler" [*zōka*] kategorisine dahil edilmiştir.

Şiirin örnek için seçilme sebepleri şunlardır: a) Antolojinin ilk şiiri olması b) Antolojinin en eski eserlerinden biri olması c) Yazı öncesi çağlardan yazı çağına sözlü gelenekle ulaştığı düşünülen bir eser olması, d) Japon İmparatorunun şiiri olması e) Şiirin içeriği

Anlama Aşaması: İçkin Çözümleme

Bölüm 1'de aktarıldığı gibi bu aşamada sadece metnin kendisine odaklanılmıştır. Metin dışı tüm verilerden ise bir sonraki aşamada yararlanılmıştır. İçkin çözümlemeye, diyalektik yöntemle ters düşmediği sürece diğer metin çözümleme yöntemlerinden de yararlanmak mümkün olduğu için, şiirin daha detaylı incelenmesini sağlamak üzere, kaynak metnin dilsel olarak incelenmesi, şiirin biçim özellikleri başlıkları da çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmanın bu aşamasında şiirde yer alan başlık cümlesini nasıl ele alınacağı ile ilgili çözüm getirmek gerekti. Antolojideki pek çok şiirde olduğu gibi bu şiirin başında da sonradan

² Tablo 1, bu makalenin yazarının Man'yōshū ve dönemine dair yaptığı araştırmalar sonucu oluşturulmuştur.

derleyiciler tarafından eklenmiş olan Çince başlık cümlesi, 1300 yılı aşkın bir süredir şiirin başlığı olarak kabul edilmekte ve eserin bir parçası olarak görülmektedir³. Ancak çalışmada, derleyiciler tarafından şiire eklenen başlık cümlelerinin açıklama aşamasında incelenmesinin daha bütünlüklü ve doğru bir sonuca ulaşılmasını sağlayacağı tespit edilerek, çözümlemenin ikinci aşamasına dahil edildi. Biçimsel olarak şiirin yansıtılabilmesi içinse, başlık cümlesi, kaynak metinde olduğu şekilde şiirin başında aktarıldı (bkz. 3.1.1). İkinci olarak, aynı bakış açısıyla şiirin, derleyiciler tarafından belirlenmiş kategorilerinin de benzer şekilde ele alınması gerekliliği tespit edilerek, açıklama aşamasında ele alındı.

Kaynak metni açıklayıcı yazı ile inceleme ve Türkçesi.

[Çince Başlık Cümlesi] Hatsuse no Asakura Sarayında Göklerin Altına Hükmeden
İmparator'dan Bir Şiir (Kojima, 1994, s.23; Nakanishi, 2009, s.47)

1. CÜMLE (seslenme) 2. CÜMLE (seslenme)
kamo yo/ mikomochi/ fukushi mo yo/ mibukushimochi/
sepet ÜN./ güzel-sepet[i]-taşıyan/ çapa da ÜN./ güzel-çapa[yı]-taşıyan
Sepetiniz! Ah ne güzel sepetiniz! Çapanız! Ah ne güzel çapanız!

3. CÜMLE (emir)
kono oka ni/ na tsumasu go/ ie kikana/
bu tepe BUL. yeşil-ot der-GEÇM. SAY kız ev duy[ur]EMR.
Bu tepelerde, yeşil otları derleyen küçük hanım, Söyleyin kimlersiniz?

4. CÜMLE (istek) 5. CÜMLE (Birinci Tekil şahıs konuşma cümlesi)
na norasane/ sora mitsu/ yamato no kuni wa/
isim söyle[sen]KİP. gök[den] görünen/ Yamato İYE. Ülke[si] KON.İLG
Söyleyin nedir isminiz? Göklerden görünen Yamato Ülkesini

oshinabete/ ware koso ore/ shikinabete / ware koso [i]mase/
fetih et-BAĞ. ben VUR. ben / hüküm sür- BAĞ. ben VUR. bulun-SAY.
Ben fethettim ben, Hüküm süren benim!

6. CÜMLE (Birinci Tekil şahıs konuşma cümlesi)
ware koso wa/ norame/ ie wo mo na wo mo /
ben VUR. KON.İLG. / söyle- İST. ev BEL. de isim BEL. de
İşte ben söyleyeyim. Kimlerdenim, Nedir ismim!

³ Çalışmada önce, bu bakış açısıyla oluşumsal yapısalcı yöntemle şiiri incelerken, başlık cümlesi metne içkin olarak anlama aşamasında ele alındı. Ancak açıklama aşamasında, başlık cümlesinin ve metnin birbirinden görece farklı, anlamlı yapıları da işaret ettiği görüldü. Bu şiir özelinde düşününce başlık cümlesinin, şiirin söylenmesinden yaklaşık 300 yıl kadar sonra eklendiğini söylenebilir. Şiirin yazıldığı dönemde, yazıldığı zamanda eklenen başlık cümleleri de, şairin kendisi tarafından eklenen başlık cümleleri de mevcut. Şairlerin kendi yazdıkları başlık cümlelerinin şiire içkin olduğu öngörülebilir. Gelecek çalışmalarda bu tür şiirlerin incelenmesiyle bu konuda daha kesin sonuçlara ulaşılabilecektir.

Bu bölümde yer alan Çince başlık Japonca kaynaklardan çevrilmiştir. Şiir cümlelere ayrılarak ele alınmıştır. Her cümlelerin incelenmesinde sırasıyla kaynak metin, açıklayıcı yazı⁴ ile inceleme ve en alta şiirin Türkçe anlamı konulmuştur.

Anlatının bakış açısı.

Şiir birinci tekil şahısın (erkek hükümler) ağzından dile getirilmiş, ikinci tekil şahısa (genç kız) yönelik söylediği 6 cümleden oluşur. İlk iki cümle birinci tekil şahısın, ikinci tekil şahısa seslenme cümlesidir. Her iki cümlede de ünlem sözcükleri bulunur. Üçüncü cümle emir cümlesi, dördüncü cümle istek cümlesidir. Beşinci ve altıncı cümleler ise birinci tekil şahısın kendisini anlatarak, kim olduğunu söylediği konuşma cümleleridir. Bu son iki cümlede bağlamdan anlaşılrsa da, ikinci tekil şahısa hitap ettiği dizimsel olarak cümlelerde yer almaz. Bu yapısı ile şiirin bu bölümü, dinleyen ya da okuyana yönelik kurulmuş cümleler gibi anlaşılabilir. Şiirin birinci tekil şahısın ağzından söylenmiş olması ve karşdakine yönelik cümleler olarak kurulmuş olması şiirin üslup özelliklerinden biridir. Üslup başlığında incelenmiştir.

Şiirin biçim özellikleri.

Tüm Man'yōshū şiirleri gibi, bu şiir de, görüntüsel olarak dizelerden oluşmamakta; birbirini takip eden boşluksuz yazı imleriyle, tek bir cümle görüntüsünde yazılmaktadır. Bu şiir türü sessel olarak 5 ve 7 hecelik bölümlerden oluşur. 3.1.1 başlığında kaynak metnin incelenmesinde, / işaretiyle söz konusu bölümler belirtilmiştir. Okuyucunun takibini kolaylaştıracak şekilde şiirin oluştuğu bölümler bu çalışmada dize olarak ifade edilecektir. Şiirin türü, *waka* şiirinin bir alt türü olan uzun şiir anlamına gelen *chōka*dır. 2. bölümde de belirttiğimiz gibi, *chōka* şiirleri genellikle uzun konuları, hikayeleri, olayları anlatmaya olanak verecek şekilde 5+7 hecelerden oluşur ve 7+7 olarak biter. Bu şiir diğer *chōka* şiirlerine kıyasla, görece kısa bir şiirdir. Hece sayısı ise düzensizlik gösterir. Bu düzensizlik şu şekilde tespit edilmiştir: 3+4/5+6/5+5/5+4+7/ +5+6/5+6/5+3+7. Hece sayısı 5 olması gerekirken, farklı sayıda olanlar kalın, 7 olması gerekirken farklı hece sayısında olanlar kalın+altı çizili olarak gösterilmiştir. Normal fontla yazılanlar hece sayısına uygundur. Buna göre 5 hecelilerde 8 dizeden 6'sı, 7 hecelilerde ise 9 dizeden 2'sinin hece sayısı düzenlidir.

⁴ Açıklayıcı Yazı Kısaltmaları: BAĞ.: BEL.: Belirtme durumuBağlaç/ BUL.: Bulunma durumu / EMR.: Emir (meireikei)/GEÇM. Geçmemiş Zaman (*hikakokei*)/ İST: İstek/ *kibō* İYE.: İyelik/ KİP.: Kiplik / SAY.: KON.İLG: Konu ilgeci/ Saygı biçimi (*sonkeigo*)/ ÜN.:ÜnlemVUR.: Vurgu ilgeci/

Anlatı yerlemleri.

Zaman. Şiirin söylendiği zamanla ilgili veriyi derleyicilerin notlarından edinebiliyoruz (5.yy). Ancak metinde söz konusu zaman yüzyıl olarak tespit edilememektedir. Şiirin dili (Kojima 1994, s.23, Nakanishi, 2009, s.47) ve içeriğinden Japonya'nın eski zamanlarına ait olduğu anlaşılmaktadır. Hece sayısının düzensizliği de şiirin sözlü geleneğe ait, yazı öncesi çağlara ait olduğuna işaret eder. Antolojinin derlenmesinden sonraki yüzyıllarda çok az görülen *chōka* türünde yazılmış olması da eskiliğini yansıtan bir diğer ögedir.

Zaman konusunu dizimsel açıdan ele alacak olursak, şiirin söz konusu "eski zaman"dan farklı bir zamanı yansıttığını görebiliriz. Japoncada geçmiş ve geçmemiş zaman olarak iki zaman (*tense*) bulunmaktadır. Dizimsel geçmemiş zaman, anlamsal olarak Türkçedeki geniş, şimdiki, gelecek bazen de geçmiş anlamlarını taşıyabilir. Şiirin dizimsel yapısı tamamen geçmemiş zamanla oluşturulmuştur. Bunlardan sadece beşinci cümledeki "*oshinabete*" [fethedip] anlam olarak geçmiş zamanı içerir. Bu verilerden, şiirin, dizimsel yapısı aracılığıyla, şairin şiiri söylerken içinde olduğu zaman dilimini yansıttığını söyleyebiliriz. Şiirin dizimsel bu yapısı, şiirin temel üslup özelliğini oluşturur. Bu konu, üslup başlığında detayla aktarılmıştır.

Uzam. Yer, Japonya'nın eski adı olan Yamato ülkesinde, olasılıkla hükümrânın yaşadığı yerin yakınlarında yeşillik tepelerdir. Şiirde bu uzamın seçilmiş olma sebebi simgeseldir ve şiirin anlaşılması için çok önemlidir ancak metin içi verilerle tespit edilemediği için metin dışı verilerden de yararlanarak açıklama aşamasında ortaya konulabilmiştir.

Kişiler. Şiirin içeriğinden şiirin temel karakteri olan birinci tekil şahısın yani konuşanın erkek ve Yamato hükümrânı olduğunu anlıyoruz. İkinci tekil şahıs ise yeşil tepelerde ot toplayan bir genç kız. Metinde, hükümrânın ona yönelik kullandığı saygı dili (*tsumasu* [derlemek] ifadesindeki *tsumu* fiiline eklenen *su* yüceltme eki) genç kızın halktan biri olmadığına işaret etmekte ve bu açıdan konumuna dair bir ipucu sağlamaktadır. Şiirde hükümrân olan erkeğin dağlarda yeşil otlar derleyen bir genç kız gördüğünde ona adını, kim olduğunu sorması, bu iki karakterin arasında bir kadın erkek ilişkisine işaret etmekte, hükümrânın kendi adını söylemesi de bu açıdan önemli bir veri sağlamaktadır. Kişiler eserin anlaşılması ve dünya görüşünün ortaya konulabilmesi için çok önemlidir. Ancak kişilerin şiirde yer alış şekilleri ve sebeplerinin simgesel anlamı, sadece metnin iç yapısı incelenerek tespit edilemediği için, bu konu metin dışı verilerden de yararlanarak açıklama aşamasında sosyal yapı ve dini yapı başlıklarında ortaya konmuş, karakterlerin kim olduğu, hükümrân ve genç kız arasındaki ilişki ve söz konusu uzamda bulunmaları açıklanabilmiştir.

Anlatım teknikleri.

İçerik. a) Konu: Yamato hükümrani tarafından, tepelerde, yeşillikler toplayan bir kıza okunmuştur. b) Tema: Kadın erkek ilişkisidir.

Dil. Şiir eski Japoncadır (standart Batı eski Japoncası). Şiirde yer alan, *otları derleyen* [*tsumasu*] ifadesindeki *tsumu* fiiline eklenen *su* eki saygı dilidir (yüceltme), ancak çok yüksek saygı içermez. *Mi* ön eki, güzelleştirme dilidir [*bikago*]. Sepet ve çapa sözcüklerinin önüne gelmiştir. Bu tür ekler dinleyene yönelik, hoş ifade oluşturma amacıyla kullanılır (Tekmen, 2005, s.339). İmparatorun kendinden bahsederken kullandığı [*i*]mase saygı dilidir (yüceltme-kendine yönelik saygı dili) (Kojima, 1994, s. 23-24). *ie kikana/ na norasane* [evi [duyur]/ adını söylese[n]] sırasıyla emir ve istek bildiren kipliktir. [*Kamo yo /fukushi mo yo*] [*yo*] ünlemdir.

Söz Sanatları. "Göklerden görünen" [*sora mitsu*] ifadesi, Yamato sözcüğünün "yastık sözcüğü"dür [*makurakotoba*] (Kojima, 1994, s.23-24; Nakanishi, 2009, s.47). Genellikle bir arada kullanılan iki sözcükten oluşan bu tür ifadelerde ilk sözcük ikinci sözcüğe anlam katan bir yapıdadır. Şiirde iki sözcüğün ayrı ayrı anlamlarının çok ötesinde, bir başka imge yaratabilir. Bu şiirde kullanılan söz sanatı da böyledir. Dizimsel olarak göklerden görülecek kadar ulvi bir ülkeyi betimlediği anlaşılmaktadır. Simgesel anlamı ise açıklama aşaması başlığında ele alınmıştır.

Üslup. Zaman başlığında ortaya koyduğumuz gibi şiir dizimsel yapısıyla, şairin şiiri söylediği anı aktaran bir özellik gösterir. Söz konusu özellik, *waka* şiirinin şimdi-burada [*ima-koko*] (Takayama, 2009, s.583) adı verilen ve şairin içinde bulunduğu zamanı yansıtırken, okurun da aynı zamanı (geçmişte olsa bile) paylaşmasına olanak veren özel bir anlatım biçimidir. Ele aldığımız bu şiirin temel üslup özelliği de budur.

Şiirin bir diğer üslup özelliği birinci tekil şahısın ağzından, karşısındakine hitap ederek söylenmiş olmasıdır. Anlatının bakış açısı başlığında ortaya konduğu gibi bu hitap ikinci tekil şahısa yöneliktir. Son iki cümlede kime hitap ettiği, bağlamsal olarak genç kıza yönelik olarak anlaşılabilir de, dizimsel olarak cümlelerde yer almamaktadır. Bu da, okurun şiiri kendine söylenmiş cümleler olarak hissetmesine olanak verecek bir üslup oluşturur.

Şiirin bu iki yönü ile birlikte, okuyucunun şiirin söylendiği anı deneyimleyerek, şairin karşısında bizzat onu dinliyormuş hissi yaratan önemli bir üslup özelliği yaratır.

Toplumsal yapı ve ilişkiler.

Siyasal düzey. Şiirde yer alan “Göklerden görünen Yamato Ülkesini, Ben fethettim ben, Hüküm süren benim!” dizeleri eserdeki siyasal yapıya dair önemli bir veri sağlamaktadır. Şiirin bu içeriğinden ülkenin adının Yamato olduğunu ve göklerden görülecek kadar ulvi bu ülkenin, bir hükümran tarafından kurulup yönetildiği anlaşılmaktadır.

Sosyal ilişkiler düzeyi. Hükümran tarafından yönetilmesinin yanında, makalenin “dil” başlığında incelediğimiz, şiirde yer alan saygı dili de, toplumdaki dikey ilişkilerin (ast-üst) varlığına işaret eder. Hükümranın şiirde genç kıza “evini” sorması ise yatay ilişkilerin (iç-dış) varlığına dair önemli bir veridir. Bir hükümranın, dağlarda ot toplayan bir genç kıza saygı dili ile hitap etmesi, söz konusu dönemde kadının konumunu yansıtır. Açıklama aşamasında dönemin sosyal yapısıyla karşılaştırılarak bu ilişkiler ortaya konmuştur.

Ekonomik düzey. Genç kızın dağlarda ot toplaması, sepet ve çapa imgeleri, kadın ve toplayıcılık ilişkisi ile dönemin ekonomik yapısı üzerine veri sağlar. Bu veriler, açıklama aşamasında dönemin ekonomik yapısıyla karşılaştırılarak incelenmiştir.

Dini düzey. Şiirde yer alan “yastık sözcük” [*makura kotoba*] “göklerden görünen” [*sora mitsu*] ifadesi, hükümranın yeşil tepelerde dolaşması ve “isim sorması” dönemin inanışlarıyla ilintilidir. Simgesel çözümleme kısmında dönemin dini yapısı temelinde ele alınmıştır.

Kültürel düzey. Metinde görülen şiir söyleme geleneği Japon kültürünü yansıtan bir ögedir. Bunun dışında bu aşamada metindeki verilerle çözümlenmesi mümkün olmasa da, metin dışı veriler aracılığıyla tespit edilebilen Japonya’ya özgü kültür ve yabancı kültür etkisi de açıklama aşamasında kültürel yapı başlığında ele alınmıştır.

Açıklama Aşaması: Aşkın Çözümleme

Anlatının kaynağı.

Anlatının kaynağına baktığımızda Tablo 1’de ele aldığımız her üç dönemden de bahsetmenin mümkün olduğu söylenebilir: a) İlki şiirin sözlü gelenekle söylendiği kabul edilen Kofun Dönemidir (V. yüzyıl) b) İkincisi şiirin sözlü gelenekle ağızdan ağza aktarılarak varlığını sürdürmeye devam ettiği Asuka Dönemidir (VI.-VII. yüzyıl). c) Üçüncüsü şiirin kayda geçirildiği ve derleyicilerce antolojinin ilk şiiri olarak seçilerek, “çeşitli şiirler” [*zōka*] kategorisine yerleştirildiği, şairi, söylenme yeri ve tarihi hakkında not düşüldüğü Nara Dönemidir (VIII. yüzyıl) (Kojima, 1994, s.23; Nakanishi, 2009, s.47).

Şiirin, Kofun Döneminde yaşamış Japonya’nın 21. imparatoru, İmparator Yūryaku’nun (418-479/ hükümranlık: 456-479) eseri olduğu kabul edilir.

Eserin, antolojinin en eski şiirlerinden biri olduğu düşünülmektedir (Keene 1999, s.93; Kojima, 1994; Nakanishi, 2009; Shirane 2007, s.62, Vovin, 2017). Anlama aşamasında ele aldığımız gibi şiirin düzensiz hece sayısında olması, henüz şiirin biçiminin kesinleşmediği eski bir döneme ait bir eser olduğunu destekler. Şiirin aşağıda simgesel çözümlemede incelediğimiz yönleri de bu görüşü desteklemektedir.

Bu şiir de, olasılıkla sözlü gelenekle yazı çağına ulaşan diğer şiirler gibi *kataribe* [語部] adı verilen şiir ve öyküleri ezberleyerek aktaran bir tür meddahlar aracılığıyla (Konishi, 1983, s.96, 265) yazı çağına ulaşmıştır.

Simgesel çözümleme: Anlamli yapılar ve dünya görüşü.

Bu bölümde, metindeki yapılar dönemin yapılarıyla karşılaştırılmış ve eserdeki dünya görüşüne dair sonuçlara ulaşılmıştır:

Siyasal yapı. Şiirin söylendiği kabul edilen Kofun Döneminde (V. yüzyıl.) Japonya'da *uji* adı verilen kabilelerden (sülâlerden) oluşan çok sayıda ülke bulunmaktaydı. Bunlardan biri olan Yamato da, o dönemde en güçlü kabileydi. Henüz merkezi yönetim ve İmparatorluk yoktu (De Bary, 2001, s.17).

Yamato adındaki ülkenin bir hükümlan tarafından yönetildiği içkin çözümlemede tespit edilmiştir. Şiirde bu veri, şu şekilde yer almaktadır: “*Göklerden görünen Yamato Ülkesini, Ben fethettim ben, Hüküm süren benim.*” Bu açıdan şiirin içeriği, dönemin siyasal yapısını yansıtmaktadır. Ancak şiirin başlık cümlesinde yer alan “İmparator” ifadesi şiirin söylendiği dönemle örtüşmemektedir: “Hatsuse no Asakura Sarayında Göklerin Altına Hükmeden İmparatorlardan Bir Şiir (Kojima, 1994, s.23; Nakanishi, 2009, s.47).” V. yüzyılda yaşamış, şiirin şairi, Yūryaku'ya geriye yönelik olarak imparator unvanı verilmesi VII. yüzyılın sonlarına doğru (Asuka Dönemi) olduğu için, şiir VIII. yüzyılda yazıya aktarılırken bu unvanıyla kaydedilmiştir. Aradaki fark bundan kaynaklanmaktadır.

Ekonomik yapı. Söz konusu dönemde Japon ekonomisi tarıma dayalıydı. Ayrıca tümülüs mezarlar olan kofunlardan çıkan buluntulardan, Çince kaynaklardan ve Man'yōshū şiirlerinden, toplayıcılık, balıkçılık, avcılık, tuz üretimi, kumaş, seramik ve madeni eşya üretimi olduğu da bilinmektedir. Deniz aşırı olarak, ana kıtayla ticaret ilişkisi de tespit edilmiştir. (Hall 1987, s.21; Perez 1998, s.13, Kitagawa 2002, s.487; Varley 2000, s.14-15) Evden çok uzaklaşmadan yapılabilen diğer işler gibi, toplayıcılık da kadın işi olarak görülmektedir (Tsude 1985, s.14).

Şiirde dönemin ekonomik yapısını yansıtan öğeler bulunmaktadır: “*Sepetiniz! Ah ne güzel sepetiniz! Çapanız! Ah ne güzel çapanız! Bu tepelerde, yeşil otları derleyen küçük hanım...*” Genç kızın yeşil tepelerde elinde sepet ve çapayla yeşil otları dermesi, o dönemdeki toplayıcılık geleneğini ve kadınla ilintili bir iş olduğunu yansıtmaktadır. Açıklama aşamasında tespit edildiği gibi genç kız halktan biri değildir ancak bu işin o konumda bir kadının yaşamında da yer aldığı anlaşılmaktadır. Hükümranın, yeşil tepelerde gezinmesi [*no-asobi*] yine tarım ekonomisi ile ilgilidir ve hasatın bereketi için, baharda yaptığı ritüelin [*yoshuku* 予祝] parçasıdır (Kojima, 1994, s.23-24). Bu da yeşil tepelerin şiirin uzamı olarak seçilmesini ve şiirin şairi hükümranın neden şiirdeki temel karakter olduğunu açıklar.

Sosyal yapı. Şiirin yazıldığı dönemde hiyerarşiye dayalı kabile (sülale) sistemi *ujiler* sosyal yapının temelini oluşturur. Ana erkil bir yapı görülmektedir. İki cins için de çok evlilik ve kadın erkek ilişkilerinde serbestlik bulunmaktadır (French, 2008, s.68; Perez, 1998, s.14; Tonomura, 1999, s.779; Tsude, 1985).

Anlama aşamasında, sosyal ilişkiler düzeyi bölümünde tespit edilen metin içi öğeler, dönemin sosyal yapısı ile karşılaştırılarak ele alındığında, şiirin, dönemi bu açıdan yansıttığı görülmektedir: Şiirin içeriği ile hükümranın kendine ve karşısındaki genç kıza yönelik kullandığı saygı dili dönemin hiyerarşik yapısını (dikey ilişkiler), dil aracılığıyla yansıtmaktadır. İmparatorun genç kıza saygı dili kullanması bu genç kızın olasılıkla bir rahibe ya da güçlü bir sülalenin kızı olabileceği şeklinde açıklanmaktadır (Keene 1999, s.94). Bu da, genç kızın neden eserde yer alan kişilerden biri olduğunu açıklayan verilerden ilkidir. Şiirde, İmparatorun, genç kıza saygı dili kullanması, ismini sorup kendi ismini sorması ile kendine yönelik olarak saygı (yüceltme) dili kullanması ve ulvi bir ülkenin kurucusu olduğu ifadeleri, çift erkilli bir yapının varlığına işaret etmektedir. Kaynak metinde "ev" [*ie*] sözcüğünü kullanarak sülalesini, ailesini sormakta, kimlerdensin demektedir. Bu, günümüzde de Japonya'da güçlü bir şekilde devam etmekte olan grup içi - grup dışı [*uchi-soto*] ilişkilerin (yatay ilişkilerin) kökenlerinin yazı öncesi çağlardan itibaren var olduğunu yansıtmaktadır. Buna göre birey öncelikle aile, sonrasında başka toplumsal kurumların üyesidir (Tekmen 2005, s.322), Japon toplumunun bu özelliği çeşitli davranış biçimlerinden, dil yapısına kadar yansımaları bulmaktadır.

Dini yapı. Şiirin yazıldığı Kofun Döneminin inanç sistemi doğa ve ata kültü inancına dayanan bir yapı gösterir. O dönemde adı konulmamış bu inanç sistemi, sonraki dönemlerde Shintō inancı olarak adlandırılmıştır.

Eserde, bu inanç sistemine dair pek çok öge yer almaktadır: Şiirde, İmparatorun “Söyleyin nedir isminiz?” diyerek genç kıza adını sormasının iki anlamı vardır. İlki “sözün ruhu” [*kotodama*] inancıdır. Shintō inancının bir parçası olan bu inanişaya göre, sözde ruh vardır ve dile getirildiğinde gerçek olur (Saigō, 1973, s.41). Buna göre birinin adını bilmek onun üzerinde güç sahibi olmayı sağlar (Keene 1999, s.94). İmparatorun “İşte ben söyleyeyim. Kimlerdenim, Nedir ismim!” diyerek kim olduğunu söylemesi de bu açıdan çok önemlidir. Karşısındaki kadının konumuna işaret etmektedir. Yine aynı inanişaya dayalı olarak, şiirdeki bağlamda adını sormak evlenme teklifi [*tsuma-doi* 妻問い] anlamına da gelmektedir (Kojima, 1994, s.23-24; Nakanishi, 2009, s.47). Bu veri, genç kızın şiirdeki kişilerden biri olarak seçilmesinin ikinci sebebidir.

Ekonomik yapı başlığında aktarılan şiirde yer alan hasatın bereketi için yapılan ritüel de [*yoshuku* 予祝] Shintō inancının bir yansımasıdır.

Eserde yer alan söz sanatı, "göklerden görünen Yamato" [*sora mitsu Yamato*] Shintō inancını yansıtmaktadır. Bu söz sanatı, eski çağlarda şiirin büyüsel özelliğinin olduğu dönemde, büyüsel amaçla ortaya çıkmıştır (Konishi, 1983, s.111). Şu anlamları içerir: İnanışaya göre, Yamato (Japonya'nın eski adı) kurucuları tanrısal soydandırlar ve göklerden inerek, bu topraklara gelmişlerdir. Bu söz sanatı şiirde az sayıda sözcükle dinleyicide, ülkenin yüceliği ve hanedanın tanrısal kökenlerine dair ulvi bir imge oluştururken, şiirin anlamını da bu açıdan güçlendirerek, şiirin büyüsel kökenleri için de önemli bir referans oluşturmaktadır.

Kültürel yapı. Kofun Döneminde mimariden, sözlü edebiyat geleneğine kadar çeşitli alanlarda son derece gelişmiş bir kültürel yapı olduğu görülmektedir (De Bary 2001). Bunlardan tümülüs mezarlar, *kofun*lar gibi kimi öğeler ana kıta etkisi göstermekteyse de, dini yapıyla birlikte gelişen efsaneler, şiir geleneği gibi pek açıdan güçlü bir yerli kültür mevcuttur.

Bu eserde de Shintō inancına dair gelenekler, evlilik teklifi, şiir geleneği gibi öğeler yerli Japon kültürünü yansıtmaktadır. Şiirin başlığının Çince olması ve yine başlık cümlesindeki “göklerin altına hükmeden ifadesi”nin Çin tarihçelerine öykünmesi (Kojima, 1994, s.23-24; Nakanishi, 2009, s.47), ana kıta etkisini göstermekteyse de daha önce açıklandığı gibi şiirin bu yönü, yazıya aktarıldığı Nara Dönemini (VIII. yüzyıl) yansıtır.

Şiir geleneği: Japon şiirinin başlangıç döneminde şiir kişisel ve lirik olmaktan çok, büyüsel ve resmi-kamusal bir özellik gösterir (Konishi, 1983, s.111). Bu şiir de böyledir. a) Büyüsel özellik: İmparatorun hasatın bereketi için yaptığı kır gezisi, şiirde yer alan sözün ruhu inancı, şiirdeki söz sanatının Japonya'nın ve hanedanın tanrısal, göksel kökenlerine işaret etmesi

şiiirin büyüsel özellik gösterdiğini ortaya koymaktadır. b) Resmi-kamusal özellik: Şairin, genç kıza gördüğündeki kişisel duyguları ya da aşk teması; evlilik teklifi içeren bu şiirde yer almamaktadır. Ayrıca derleyicilerin şiiri "çeşitli şiirler" [*zōka*] kategorisine koyması, onların eseri, aşk şiiri olarak görmediğini gösterir (Keene 1999, s.93). Bu veriler, şiirin resmi-kamusal özelliği olduğuna işaret etmektedir. Dini ritüeller, kadın erkek ilişkileri gibi farklı toplumsal alanlarda şiirin yeri konusunda da veriler sağlamaktadır şiirin bu özellikleri.

Eserdeki dünya görüşüne odaklanmadan önce, çözümlemede bu aşamaya kadar şiire dair elde edilen veriler ve sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Şiir, Japonya'nın yazı öncesi çağlarından Kofun Döneminde V. yüzyılda , sözlü geleneğin bir ürünü olarak oluşturulmuştur. Sözlü gelenekle Japonya'nın yazı çağına ulaşan eser VIII. yüzyılda Man'yōshū şiir antolojisinin ilk şiiri olarak yazıya geçirilmiş ve Çince bir başlık eklenerek çeşitli şiirler kategorisine dahil edilmiştir. Eser, şairi, Yamato hükümrani (İmparator) Yūryaku'nun ağzından, hasatın bereketli olması için sarayı yakınındaki tepelerde gezerek yaptığı dini ritüelde, orada elinde çapa ve sepetle yeşil otları derlemekte olan, olasılıkla rahibe olduğu tahmin edilen, halk sınıfından olmayan bir genç kıza hitaben okunmuş bir şiirdir. Eser, evlilik teklif eden bağlamına karşın, kişisel ve lirik bir aşk şiiri değildir. Şairin duygularını yansıtmaz. Söz konusu dönemin şiir özelliği olan büyüsel içerikli, resmi-kamusal özellik gösteren bir şiirdir. Yani şiir genç kıza hitaben söylenmiş gibi gözükse de, olasılıkla bir topluluk önünde büyüsel amaçlı olarak sözün ruhunu inancını da yansıtacak şekilde okunmak üzere oluşturulmuştur. Çözümlemede aynı zamanda şiirin dönemin siyasal, ekonomik, sosyal, dini ve kültürel yapısını yansıttığı ortaya konulmuştur. Buna göre bir hükümrani tarafından yönetilen, tarım ekonomisine dayalı, kadınların, evlerine yakın diğer işler gibi toplayıcılık yaptığı, yatay-dikey ilişkilerden oluşan bir sosyal yapısı olan, çift erkilli, henüz adı konmamış doğa ve ata kültü olan Shintō inancının evlilikten, tarıma kadar pek çok alanda etkili olduğu, kültürel açıdan şiir geleneği ve inanç sistemi gibi geniş yelpazede yerli kültürün etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Şiirin yazılışından üç yüzyıl sonra eklenen başlık cümlesindeki öğeler ise, söz konusu dönemdeki Çin kültürü etkisini yansıtır.

Dünya görüşü. "Yazın, değişik düzeylerde var olan dünya görüşünün ya da görüşlerinin anlatımıdır (Atalay, 2007, s.15)." Oluşumsal yapısalcı çözümlemede, "yazınsal yaratının ilişkili olduğu toplumsal sınıf sorunsallaştırılır ve bu sınıfa iye olması gereken dünya görüşünün ortaya çıkarılması erek edinilir (Tilbe, 2016. s.125)." Bu bakış açısıyla ele alınan bu şiir çözümlemesinde, örnek olarak seçilen şiirin "[...]iç çözümlemesinden hareketle, ortaya çıktığı toplumsal sınıfın biçimini ve doğasını açığa çıkarma [amacıyla], yapıtın ortaya

çıktığı düşünce biçimleriyle benzeşik ya da türdeş olup olmadığını araştırarak (Atalay, 2007, s.15),” şiirde yer alan yapılarla, metin dışındaki yapılar arasındaki benzerlikler ortaya konulmuştur. Bu başlıkta, şiirin, “oluşumsal olarak kaynaklandığı bütünsel düşünce yapılarıyla ilişkilendiril[mesine] (Atalay, 2007, s. 15)” çalışılacaktır.

Bu bakış açısıyla şairin ve şiirdeki kişilerin ait olduğu toplumsal sınıfa odaklanılacaktır. Şair ve şiirdeki temel karakter (birinci tekil şahıs) aynı kişidir, V. yüzyılda Japonya’da bulunan kabilelerden (sülale) biri olan Yamato’nun hükümranıdır. Yatay ve dikey ilişkilerden oluşan toplumsal yapıda, hiyerarşik yapının en üstündedir. Dönemin inanç sistemine göre hükümranın soyu göklerden yeryüzüne gelmiş ve Yamato ülkesini kurmuştur. Şairin (temel karakterin), atalarının tanrılar olduğuna, dolayısıyla şairin tanrısallık kökenleri olduğuna inanılmaktadır. Bu da ona hiyerarşik yapı içinde değişmez ve mutlak bir konum sağlamaktadır. Yamato Sülalesinin güç kazandığı bir dönemde oluşturulan büyüsel, resmi-kamusal özellik gösteren bu şiirde, şiirin şairi olan hükümranın kendisine ve ülkesine dair görüşleri yansımaktadır. Bu görüş şairin ait olduğu toplumsal sınıfın (hükümrân-yönetici) ideolojisiyken, hiyerarşinin alt kesimindeki herkes için de kabul edilen ve inanılan bir özellik gösterir. Buna göre Yamato ülkesinin ve Yamato Sülalesinin kökeninin tanrılara, göklere dayanması, yüceliği, ulviliği, şiirdeki temel dünya görüşüdür. Hükümrân, bu şiirde hasatın bereketi için yaptığı ritüelde de görüldüğü gibi büyüsel içeriği olan dini ritüellerde, bu yönünü ülkesinin refahı için ortaya koymaktadır. Bu açıdan hükümrânın varlığının, dolayısıyla bu dünya görüşünün, himayesinin (hiyerarşinin) altındaki herkes için de korunma, refah anlamına geldiği söylenebilir. Şiirde, hükümrânın yani birinci tekil şahısın (temel karakter) hitap ettiği kişi genç kız ve aynı zamanda üslup açısından dinleyicidir. O dönemde şiirin dinleyicisi hükümrânın yönetimindekilerdir. Genç kız, halktan biri değildir, dikey ilişkilerde üst tarafta yer alan bir rahibe olduğu düşünülmektedir. Genç kıza dair dünya görüşünü dile getiren bir içerik bulunmamasıyla birlikte, hükümrânın genç kıza ve üslup olarak dinleyiciye hitaben aktardığı dünya görüşünün, bu açıdan yönetici sınıfın, yönetimi altındakilere empoze ettiği dünya görüşü olduğunu söylemek mümkündür. Pek çok farklı sülalenin olduğu Kofun Döneminde bu görüşün etki alanı Yamato Sülalesi çevresiyle sınırlıdır.

Şiirin özünde bu dünya görüşü olmakla birlikte konuyu bir açıdan daha ele almak gerekmektedir: V. yüzyılda sözlü gelenekle söylenmiş bu şiir VIII. yüzyılda günümüze ulaşan en eski Japonca kaynak olan, şiir antolojisinin ilk şiiri olarak seçilmiştir. Şiirin başlık cümlesine yine derlendiği dönemde “imparator” ve “göklerin altına hükmeden ifadesi” eklenmiştir. VIII. yüzyıl, merkezi yönetimin tamamen tesis edildiği, Japonya’nın, hanedanın

ve soylu sınıfın kökenlerinin tanrılara dayandıran tarihçeler aracılığıyla da bu yönetim biçiminin güçlendirilmeye çalışıldığı bir dönemdir (Hall, 1987, s.45). Yani önceki döneme benzerlik gösteren kısımları olsa da bu dünya görüşü, Nara Döneminde, önceki dönemdeki tüm kabileleri yönetimi altında toplamış merkezi yönetimin hükümrânının tanrısal soydan geldiğine işaret etmektedir. (İmparatorun tanrı olduğu görüşü bu tarihten, 1945 yılında Japonya'nın II. Dünya Savaşından yenilgiyle çıkmasıyla, İmparator'un bizzat tanrı olmadığını söylemesine kadar, yüzlerce yıl sürmüştür.) Bu noktada şiirin, derlendiği dönemde, yönetici sınıfının dünya görüşü doğrultusunda kullanıldığını tespit etmek mümkündür. Yine yönetici sınıfın üyeleri olan derleyicilerin (Kojima, 1994, s.388; Shirane 2007, s.62), bu görüş doğrultusunda eseri antolojinin ilk şiiri olarak seçtiği görülmektedir. Bunun sebebi, şiirin eskiliği ve içeriği aracılığıyla, yönetimdeki grubun dünya görüşünü empoze etmektir. Tekrar edecek olursak, bu dünya görüşü hanedanın tanrısal kökenleri olduğu ve yüceliğidir; Yamato sülalesinin hanedanlığında merkezi yönetimin güçlendirilmesine hizmet etmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, en eski Japonca yazılı kaynak olan Man'yōshū antolojisinin şiirlerinin incelenmesinde oluşumsal yapısalcılığın imkanları araştırılmıştır. Örnek olarak, Japonya'nın 21. hükümrânı olduğu kabul edilen İmparator Yūryaku'nun eseri olan antolojinin ilk şiirini [MYS. 1:1] oluşumsal yapısalcı yöntemle çözümlenmiştir. Çözümleme, anlama ve açıklama aşamalarından oluşmuştur.

Anlama aşamasında sadece şiire içkin çözümleme yapılarak, metin dışındaki tüm yapılar kapsam dışı bırakıldı. Bu aşamada elde edilen verilere göre, Yamato Hükümrânının tepelerde ot derleyen bir genç kıza seslenip adını ailesini sorduğu ve sonra ondan cevap beklemeden kendini tanıttığı bu şiiri, açıklama aşamasında, şiirin çevresindeki yapılar ve dönem bağlamında incelediğimizde çok daha geniş sonuçlara ulaştık: 1) Buna göre söz konusu şiirde Yamato Hükümrânının kır gezisini [*no-asobi*], yönettiği topraklarda hasatın bereketli olması için, baharda yaptığı [*yoshuku* 予祝] bir ritüel olarak yorumlamak ve tepelerde otları derleyen olasılıkla rahibe ya da güçlü bir sülaleden bir genç kıza evlilik teklif ettiği bir şiir olarak anlamak mümkündür. 2) Şiir, Kofun Dönemi Japonya'sını siyasi, ekonomik, sosyal, dini ve kültürel açılardan yansıtmaktadır. 3) Şiirin büyüsel ve resmi-kamusal özelliği vardır, evlilik teklifi içermesine rağmen, kişisel ya da lirik yönü bulunmamaktadır. Bu özelliği ile Japon şiirinin kökenlerini yansıtmaktadır. 4) Sözlü geleneğin ürünü olan (V. yüzyıl) bu şiire, yazıya geçtiği dönemde (VIII. yüzyıl) derleyiciler tarafından eklenen başlık cümlesi ise Nara Dönemine ait siyasi, sosyal, kültürel yapı

sergilemektedir. 5) Bu açılardan ele alındığında, şiirin söylendiği (V. yüzyıl) ve yazıya aktarıldığı (VIII. yüzyıl) dönemlere ait kısmen farklılık gösteren dünya görüşlerini yansıttığı tespit edilmiştir. Buna göre ilk söylendiğinde Yamato'nun ve Yamato Sülalesinin ulviliği ve tanrısal kökenleri şiirin dünya görüşüdür. Söz konusu dönemde Japonya'daki pek çok kabileden (sülale) biri olduğu için bu dünya görüşünün etki alanı Yamato Sülalesidir. Oysa VIII. yüzyıla gelindiğinde Yamato Sülalesi, tüm ülkeyi hükümrancılığı altına almış, İmparatorluk ve merkezi yönetim kurulmuştur. Derleyicilerin bu şiiri antolojinin ilk şiiri olarak seçmeleri ve ekledikleri başlık cümlesiyle birlikte şiirdeki dünya görüşü, Japon İmparatorunun ve hanedanın tanrısal kökenleri olduğudur. Bu dünya görüşünün, şiirin işlevini de belirleyerek, söz konusu görüşün geniş kitlelere empoze edilmesi ile merkezi yönetimi güçlendirme aracı olarak da kullanıldığı söylenebilir.

Elde ettiğimiz bu sonuçlar doğrultusunda, oluşumsal yapısalcı yöntemin Man'yōshū şiirlerinin çözümlemesinde şu imkanları sağladığını söyleyebiliriz:

- 1) Sistemik bir yöntemle şiirin içyapıları ve şiir çevresindeki dış yapıların çözümlenebilmesi, şiir ele almak için bütünlüklü ve kapsamlı bir yöntem sağladı.
- 2) Anlama aşamasında, edebiyata dair tüm çözümleme yöntemlerini (diyalektik yöntemle uyumluysa) uygulayabilmek metnin edebi yönüne dair tüm öğelerin detaylı bir şekilde incelenmesine olanak verdi.
- 3) Kuramın, şiiri kolektif bir bilincin dolayısıyla toplumun bir ürünü olarak görmesi çözümlemeye şunu sağladı: Şiiri, şairi, antolojiyi, derleyicilerini toplumsal yapı üzerinden inceleme olanağı verdi, dolayısıyla eserin içinde doğduğu toplumla bağlantısını siyasal, ekonomik, sosyal, dini, kültürel gibi çeşitli açılardan kesin hatlarıyla ortaya koymak mümkün oldu.
- 4) Bu çalışma, bir Man'yōshū şiirindeki dünya görüşünü, tahminlerin dışında, bilimsel verilerle ilk kez ortaya koymayı sağladı.
- 5) İçkin çözümlemedeki veriler ile çözümlemenin sonucu olarak simgesel yapılar ve dünya görüşüne dair sonuçlara ulaşılabilmesi, şiirin işlevini tespit etmemizi sağladı.
- 6) Yöntem, çözümlemenin sağladığı bilimsel verilere dayandırarak, şiirin neden antolojinin ilk şiiri olarak seçildiğini; ortaya koymamızı mümkün kıldı. Elde ettiğimiz bu sonuç, daha önceki çalışmalarda araştırmacıların tahminleriyle oluşturulmuş nedenlerin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koydu. Daha önceki çalışmalarda, araştırmacılar, Japonya'nın Kofun Döneminden bir imparatora ait şiirin antolojinin ilk şiiri olarak seçilmesini, hem şiir geleneğinin köklülüğünü yansıtacak eski bir şiir olması hem de imparatorun bir savaşçı ve

aşık olarak hayranlık uyandıracak biri olduğu şeklinde açıklarlar (Shirane, 2007, s.62). Ancak oluşumsal yapısalcı yöntemle tespit edilen dünya görüşü doğrultusunda, şiirin antolojinin ilk şiiri olarak seçilmesinin, hanedanın kökenleri tanrılarla ilintilendirilmesiyle, Japonya'da imparatorluğun güçlendirilmesine yönelik bir tercih olduğu görüldü. Bu açıdan sadece bu tek şiirin bile, oluşumsal yapısalcı yöntemle çözümlenmesi alana önemli bir katkı ve bakış açısı sağladı.

7) Yine bu çalışmanın giriş bölümünde ortaya konulan sorunun cevabına ulaşılarak, oluşumsal yapısalcı yöntemin bu kadar eski şiirleri incelemeye uygun olduğu ortaya konuldu.

Gelecekte bu yöntemin daha geniş kapsamlı çalışmalara uygulanmasıyla şu sonuçların elde edilebileceğini söylemek mümkündür:

1) Bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda, yöntemin genel bir sonuç çıkarmaya uygun sayıda şiire uygulanmasıyla, tarihi süreç içinde Man'yōshū şiirlerinin değişimini ortaya koyacak araçlar sağladığını söylemek mümkündür. Bu açıdan sadece topluma değil edebiyata dair sonuçların elde edilmesine de katkıda bulunabilir.

2) Antolojinin tüm şiirlerinin oluşumsal yapısalcı yöntemle çözümlenmesi ise şiire içkin öğelerin yanı sıra, şiirin çevresindeki aşkın öğelerin, toplumsal yapının, dünya görüşünün de tespit edilmesiyle, bilinmeyen ya da tahminlerle cevaplanabilen kimi sorulara da daha net karşılık sunacak, tarihlenemeyen, şairi bilinmeyen şiirlere dair daha net veriler sağlayacak, şiirlerin neden derlendiği, antolojide neden o yere konduğu gibi pek çok konuya da cevap getirebilecektir.

Sonuç olarak, 400 yıllık bir zaman dilimine yayılan, sözlü ve yazılı geleneğin ürünlerini barındıran, Japonca en eski yazılı kaynak olan Man'yōshū'nun şiirlerinin incelenmesinde oluşumsal yapısalcı çözümlenme yönteminin önemli ve kapsamlı bir bakış açısı sağladığı ortaya konmuştur. Bu çalışma ile dünyadaki Man'yōshū araştırmalarına yeni bir yöntem önerisi sağlanmıştır.

Kaynakça

- Alver, K. (2004). Önsöz. *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*. (ss. 7-9). K. Alver (Ed.). Ankara: Hece Yayınları.
- Asar, N. A. (2013), *Fürüzan'ın Kırk Yedili'ler ve Emine Işınsoy'un Sancı Romanlarında Öğrenci Hareketleri: Karşılaştırmalı Edebiyat Sosyolojisi Çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Atalay, İ. (2007). *Jean-Paul Sartre'in Özgürlük Yolları Adlı Yapıtına Oluşumsal Yapısalcı Bir Yaklaşım*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Atalay, İ., Er, A., (2013). Oluşumsal Yapısalcılık Bağlamında “Sorunsal Kahraman” ve “Dünya Görüşü” Kavramları: Bernard-Marie Koltés'in Batı Rıhtımı (Quai Quest). *Humanitas*, Güz, 2, 27-47.
- Atalay, İ. (2016). Yapıt Çözümlemesinde Toplumeleştirici, Yazın Toplumbilimi Yöntemleri ve Lucien Goldmann'ın Oluşumsal Yapısalcılığı. *Humanitas*, 4(8), 387-412.
- Ayas, H. (2006) *Hıfzı Topuz'un Romanları Üzerine Bir Çalışma (Oluşumsal Yapısalcı İnceleme)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baykara, O. (2013, Haziran). *Şiir Çevirisi ve Kadim Japon Şiirine Kısa Bir Bakış*. Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı II, İstanbul.
- Baykara, O. (2015). Türkçeye Çevirileriyle Kadim Japon Şiiri. S.Esenbel, E. Küçükyağcı (Ed.). *Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı II*. (ss. 128-150). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Chandra, M.A. (2010). *Genetic-Structuralist Analysis on 'The Road not Taken' and 'Stopping by Woods on a Snowy Evening'*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Universitas Negeri, Malang.
- De Bary, W.T., Keene, D., Tanabe, G. (2001). *Sources of Japanese Tradition*. C.1, New York: Columbia Univ.
- Erdemir, A.V. (2011). Japon Şiiri. *Lacivert*, 39, 43-46.
- Esin E. (2013a). *Man'yōshū'da Kadın Şairler ve Şiirleri –Bilişsel Poetika Açısından, Okuyucu-dinleyici Sorumluluğu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Esin E. (2013b). Sayılarla Man'yōshū'da İsimleri Bilinen Kadın Şairler ve Tür-Kategori Açısından Şiirleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 172, 377-395.
- Esin E. (2014). Japon Şiiri mi? Haikuyu Duyduk, Peki ya Waka? *Kurgu Düşün Sanat Edebiyat Dergisi*. 13, 75-79.
- Esin E. (2015). Man'yōshū'da İki Ukareme Şiiri -'Okuyucu-Dinleyici Sorumluluğu' Açısından. S.Esenbel, E. Küçükyalçın (Ed.). *Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı II*. (ss. 151-168). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Evis, A. (2017). Lucien Goldmann'ın Edebiyat/Roman Sosyolojisi Anlayışı Bağlamında Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanının İncelenmesi. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*. 17 (17), 88-104.
- French, M. (2008). *From Eve to Dawn: A history of Women*. Newyork: The Feminist Press at CUNY.
- Goldmann, L. (1975) The Genetic Structuralist method in the history of Literature. *Toward a Sociology of Novel*. (Çev. Alan Sheridan). (156-171). London: Tavistoc.
- Goldmann, L. (1980). *Essays on Method in the Sociology of Literature*, USA: Telopress.
- Goldmann, L. (2005). *Roman Sosyolojisi*, (Çev. Ayberk Erkay), Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Güzel, B. (2014). Oluşumsal Yapısalcı Bir Yaklaşım: Cemile & Cengiz Aytmatov, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Journal of Language and Literature Studies TDED*. (10) 71-80.
- Hall, J.W, (1987). *Japan from Prehistory to Modern Times*. Tokyo: Charles E. Tuttle Company.
- Jadhav, A. (2014). The Historical Development of the Sociological Approach to the Study of Literature. *International Journal of Innovative Research and Development*. 3 (5), 658-662.
- James, P. A. (1974) *Industrialism and class consciousness in the novels of D. H. Lawrence: a study in realism*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Durham University, Durham.
- Kataoka, E. (2001). *Gendai Bunka to Shakai Kaisō*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Tokyo Metropolitan University, Tokyo.
- Keene, D. (1999., *Seeds in The Heart*, New York:Columbia University Press.
- Kitagawa, J. M. (2002), Japonya Dinleri. *Asya Dinleri*. Çev. Abdullah Davudoğlu, (ss. 473-615). İstanbul: İnkılap Yayınları

- (KJN), Shinmura, I. (1998). *Kojien* (5. baskı). Japan: Iwanami Shoten.
- Kojima, Y, Kinoshita, M, Tōno, H, (1994). *Man 'yōshū 1*. Japan,:Shōgakukan.
- Konishi, J. (1983). *A History of Japanese Literature*, C. 1, The Archaic and Ancient Ages. Lawrenceville: Princenton University Press.
- Nakanishi, S. (2009), *Man 'yōshū 1*, Japan: Kodansha.
- (NGS.), Nippon Gakujutsu Shinkōkai. (1965). *The Man 'yōshū*. New York: Columbia University Press.
- (N.K.D.). *Nihon Koten Bungaku Daijiten*. (1986) Japan: Iwanami Shoten.
- Perez, L G. (1998). *History of Japan*. USA: Greenwood Press.
- Saigō, N. (1973). *Shi no Hasei*. Japan: Miraisha.
- Sekiguchi, H. (2003). The Patriarchal Family Paradigm in Eight-Century Japan. *Women and Confucian Cultures in Premodern China, Korea, Japan*. (ss. 27-46). USA.: University of California Press.
- Shirane, H. (2007). *Traditional Japanese Literature: an Anthology, Beginnings to 1600*. New York: Columbia University Press.
- Suzuki, T. (1996). Sakuhin no Kagaku wa Ikani shite Kanō to suru ka? P. Bordieu ni okeru Bunka-teki Saiseisan no Riron wo Megutte. *Shakaigaku Hyooron*, 47(2), 171-185.
- Şan, M. K. (2004). Edebiyat Sosyolojisinin Tarihinden Basamaklar. K. Alver (Ed.). *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*. (ss.91-132). Ankara: Hece Yayınları.
- Takayama, K. (2009). Proceedings of the Annual Meetings of the Japanese Cognitive Linguistics Association. *Nihon Ninchi Gengogakkai Ronbunshū*. (9), 580-583.
- Takeuchi, I. (1991) Kiki Kayō Izen. *Nihon Bungaku Shiyō*. (40), 32-50.
- Tekmen, A., Takano, A. (2005). *Japonca Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Tiken, S. (2009). Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Adlı Romanına Oluşumsal Yapısalcı Bir Yaklaşım. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.(1): 43-56.
- Tilbe, A. (1999). Albert Camus'un Veba adlı Romanına Toplumbilimsel bir Uygulama. *Edebiyat ve Toplum Sempozyumu*. Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları. 105-111.
- Tilbe, A. (2004). Sartre'in Bekleyiş Adlı Romanına Goldmann'cı Bir Yazın Toplumbilimsel Yaklaşım. K. Alver (Ed.). *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*. (ss. 92-116). Ankara: Hece Yayınları.

- Tilbe, A., Tekin, P. (2013). Andre Malraux'un İnsanlık Durumu: Oluşumsal Yapısalcı Bir Okuma. 8. *Ulusal Frankofoni Konferansı Bildiri Kitabı Actes*. (ss. 242-254).
- Tilbe, A., Tilbe, F. (2015). Reşat Enis Aygen'in Afrodite Buhurdanında Bir Kadın Adlı Romanında Çalışma İlişkileri: Yazın Toplumbilimsel Oluşumsal Yapısalcı Bir İnceleme. *Humanitas*, (5) 187-216.
- Tilbe, A., Tilbe, F. (2016). Yazın Toplumbilimsel Oluşumsal Yapısalcı Bir Çözümleme: Mahmut Yesari'nin Çulluk Adlı Romanında Çalışma İlişkileri. *Bartın Üniversitesi Uluslararası Edebiyat ve Toplum Sempozyumu Bildiriler Kitabı* 28. ss. 123-134.
- Tonomura, H. (1999). Japan, Ancient Period (to A.D. 1200). Helen Tierney (Ed.). *Women's Studies Encyclopedia*. ss.777-780). USA.: Greenwood Publishing.
- Tsude, H. (1985). Gensho Kodai. Genshi Toki to Josei. *Nihon Josei-shi I-* (ss. 1-39). Tokyo: Tokyo Daigaku.
- Varley, P. (2000). *Japanese Culture*. USA: Hawaii Press.
- Vovin, A. (2009). *Man'yōshū, (Book 15)*. Brill:London.
- Vovin, A.. (2012). *Man'yōshū. (Book 14)*. Brill:London.
- Vovin, A. (2013). *Man'yōshū. (Book 20)*. Brill:London.
- Vovin, A. (2015). *Man'yōshū (Book 17)*. Brill:London.
- Vovin, A. (2016). *Man'yōshū. Book 18*. Brill:London.
- Vovin, A. (2017). *Man'yōshū (Book 1)*. Brill:London.
- Watanabe, A. (2001). *Heijō-kyō to Motsukan no Seiki*. Japan: Kodansha.
- Yeşilyurt, Ş. (2016). Sarıkamış Destanı'nın Oluşumsal Yapısalcı Yöntem Işığında İncelenmesi. *Karadeniz*, (31) 157- 174.